

Posudek bakalářské eseje

Tatiana-Sofia Sorokina: „Srovnání ruského a českého akčního umění“

Praha: FHS UK, 2020

1) Problém vlastního vymezení tématu a smyslu práce

Tatiana Sorokina si téma zvolila jednak kvůli svému dlouhodobému zájmu o současné umění, do kterého patří i výrazný zájem o akční umění, jednak kvůli své aktuální obeznamenosti s ruským i českým prostředím. Svou zaujatost současným uměním doložila účastí na studijních cestách na Bienále Benátky (2017 a 2019), z nichž vždy výtěžila teoretický text a účast na kolokviu Kreativního modulu. V současné době studuje na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v sochařském ateliéru, což jí usnadňuje přístup ke sledovaným umělcům.

Záměr její práce, konfrontovat český a ruský svět umění týkající se jejich postupného prosazování a ustavování nové umělecké formy – akčního umění, jsem rozhodně uvítal. Téma je to dosud málo reflektované, které se ovšem rychle propadá do historie znemožňující nezprostředkovaný kontakt s vlastními účastníky této scény, stále těžší také bude získávat autentické materiály. Proto také od počátku mělo být podstatnou složkou práce anketní šetření zaměřené na řadu dotčených autorů.

Práce měla hypotézu, že se zaměření a strategie českých a ruských umělců budou především ze společensko-politických důvodů podobat (například oproti akčním umělcům Západu), zároveň šlo také předpokládat, že se obě prostředí budou z důvodu rozdílného historického vývoje v něčem i lišit. Práce mohla právě tyto otázky zodpovědět.

2) Otázka metodičnosti přístupu

Strukturu práce a proporce jednotlivých částí zvolila autorka vhodně. Samozřejmě bylo nutné vyjít z rámcového vymezení pojmu akčního umění a zároveň poskytnout určitý historický přehled o jeho vzniku a vývoji, což činí především v 1. kapitole. Následující dvě kapitoly jsou věnované soustředěně každé jednotlivé zemi, tedy historii uvedení akčního umění, přičemž rámcový přístup je stejný – v obou prostředích se sleduje počátek akčního umění, což je v Rusku vedeno až „avant la lettre“, do dob avantgard 20. století. Samotné sebevědomé vymezení pak bylo až věcí uměleckého vývoje po 2. světové válce, tudíž v obou zemích panoval nesvobodný totalitní režim, který se s novým uměleckým druhem různým způsobem vyrovnával. Nový impuls pak tvořilo odstranění komunistické diktatury. Autorka si tak připravila půdu pro srovnání obou projevů, čemuž se věnuje ve 4. a 5. kapitole. Významnou součástí práce jsou buď písemné ankety nebo transkribované živé rozhovory s oslovenými umělci. Autorka se také pokusila o určitý obrazový doprovod, který práci oživuje a rozhodně zaujme i odborně fundovaného čtenáře.

3) Věcné poznámky

Při hledání počátků, respektive předpokladů vzniku akčního umění je v ruském prostředí zmíněna avantgarda, což jistě přispívá k plastičtějšímu zhodnocení ruského akčního umění. V tomto srovnání by jistě bylo příhodné zhodnotit i obdobné projevy v české společnosti a umění, ať už se jedná o dadaistické kabaretní výstupy nebo některé projevy poetistického hnutí či surrealismu.

Ačkoliv se dá souhlasit se stanoviskem, že postupně svobodnější umělecké projevy připravovaly společnost na stále svobodnější sebeuvědomění, tvrzení na s. 20 o tom, že Tomáš Ruller svou performancí z roku 1988 „...přiblížil pád železné opony“ se zdá příliš nadnesené.

Ze shromážděných výsledků se nabízí i srovnání vztahu performerů obou zemí k víře a náboženství, přičemž větší míra religiozity v ruském prostředí možná vyvolává výrazněji proticírkevní zaměření. Přestože chápu, že autorka se se svým tématem velmi ztotožnila, určité emocionálně zatížené osobní prohlášení se poněkud míjí s formátem bakalářské práce.

4) Hodnota pramenů a poznámkového aparátu

Výběr použité literatury je pro bakalářskou práci píše skromný. Především se soustředí na okruh prací přesně tematicky zaměřených na akční umění a performační umění, ať už obecně, nebo speciálně (Golberg, Groys, Kovalov, Morganová, Obuhova, Pavlenskij). Přidána jsou využitelná díla filozofická (Baudrillard, Benjamin, Danto), případně, snad se dá říci, inspirativní texty (Bishop, Sheinberg). Historická a politická fakta by autorka mohla podpořit literaturou, která ji během studia jistě provázela.

Literatura je zapsána určitým bibliograficky správným způsobem, správně jsou citovány elektronické zdroje. Při citování se v největší míře autorka spoléhá na parafráze, které jsou označovány náležitým způsobem.

5) Jazyková stránka práce

Jako vedoucí práce jsem měl přístup k jejím různým stádiím, které prozrazovaly, že český jazyk není pro kolegyni Sorokinu příliš konformní. V tomto srovnání je výsledný text v zásadě gramaticky zvládnutý, je srozumitelný a logický, nicméně na některých místech některé nedostatky ještě stále vytanou.

6) Závěrečné hodnocení

Autorka pracovala samostatně, velmi urputně, pravidelně svůj postup konzultovala, práci dovedla k náležitému závěru a potvrdila tím dostatečnou míru odborné kompetence. V závěru shrnuje postupně dokládané poznatky o souvislosti společensko-politické situace a projevech akčních umělců v českém i ruském prostředí. Na základě seznámení se s dostatečným vzorkem faktů konstatuje větší podíl českého umění na vlastním osvobození, a tím i jeho přispění ke změně politických poměrů. Práce prozrazuje snahu o metodičnost, je napsána více méně patřičným odborným jazykem, správně využívá zdroje, které jsou však svým rozsahem bohužel poněkud omezené.

Práci navrhuji k obhajobě, moje hodnocení je „velmi dobře“, tedy „2“.